

การวิเคราะห์ด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ *เป็น* ในภาษาไทย

THE SEMANTICS-SYNTAX ANALYSIS OF PEN IN THAI

อุณาโรจน์ ตลาดเงิน
ดร. สุกัญญา เรืองจรูญ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเสนอว่า การปรากฏของ *เป็น* ร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ทำให้ประโยคแสดงสภาพ (Stative interpretation) ที่เป็นสภาพปกติทั่วไปเปลี่ยนเป็นแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (Inchoative-stative interpretation) ที่มีลักษณะชั่วคราว (Temporary state) จากการวิเคราะห์ความสามารถในการปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* และ ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว* พบว่า ประโยคซึ่ง ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* สามารถปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* และ *แล้ว* ได้และมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์และความหมายเป็นที่ยอมรับมากกว่าประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพัง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเสนอว่า *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม ทำหน้าที่สัมพันธ์กริยา ไม่มีความหมายในตัวเอง ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างอิง (DP_{referent}) และภาคแสดงนาม ($DP_{\text{predicate}}$) เท่านั้น และมีตำแหน่งเป็นคำหลัก Pred ของ PredP (Bowers. 1993; & Baker. 2003) ในขณะที่ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ ($AP_{\text{predicate}}$) ทำหน้าที่กริยา ให้ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ และกริยา *เป็น* ย้ายจากตำแหน่งคำหลัก Pred ไปที่ตำแหน่งคำหลักกริยาเพื่อรับลักษณะกริยา_[+V]

คำสำคัญ: สัมพันธกริยา *เป็น* ความหมายแสดงสภาพ ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ วลีส่วนขยาย

Abstract

In this paper, the researchers propose that an adjectival-predicate sentence without 'pen' has a stative interpretation construing a general state; while, a sentence in which 'pen' co-occurs with an adjective has an inchoative-stative interpretation construing the temporary state. The researchers examine whether or not 'pen' with an adjectival predicate can

be construed an inchoative-stative interpretation by using compatibility with adverbial phrases of time, the progressive aspectual marker *kamlaK* and the perfective aspectual marker *lɔ̌w*. It reveals that an adjectival-predicate sentence with *pen* is more compatible and more preferable with adverbial phrases of time, the progressive aspectual marker *kamlaK* and the perfective aspectual marker *lɔ̌w* due to its transitory property showing an inchoative-stative alternation.

The researchers also argue that *pen* in Thai syntactically functions both as a meaningless copula mediating the relationship between the $DP_{referent}$ and its $DP_{predicate}$ and a verb construing an inchoative interpretation. As a meaningless copula, *pen* takes only a DP predicate and generates under *PredP* (Bowers. 1993; & Baker. 2003) as a head *Pred*. Whereas, *pen*, as a verb, takes only an *AP* predicate and moves up to the head *V* position to pick up [+V] feature.

Keywords: Copula *pen* Stative Interpretation Inchoative-stative, Interpretation, *PredP*

1. บทนำ

นักภาษาศาสตร์หลายท่าน อิวาซากิและอิงคภิรมย์ มาทซุย พระยาอุปกิตศิลปสารและอุดม วโรตม์ ลิกซติดต์ (Iwasaki; & Ingkaphirom. 2005: 222; Matsui. 2007: 73; 2009: 85; พระยาอุปกิตศิลปสาร. 2545: 88; และ อุดม วโรตม์ลิกซติดต์. 2545: 173) กล่าวว่าในภาษาไทย สัมพันธกริยา *เป็น* และ *คือ* จะปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม (Nominal predicate) เท่านั้น ไม่สามารถปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์¹ (Adjectival predicate)

ยังเป็นที่ยกเถียงกันว่าในภาษาไทยมีคำคุณศัพท์หรือไม่ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) ใช้เกณฑ์ตำแหน่งการปรากฏ (Distribution) จัดให้คำ เช่น สวย เก่ง ดี เป็นคำคุณศัพท์เมื่อปรากฏหลังคำนาม ทำหน้าที่ขยายความคำนาม แต่คำเหล่านี้จัดเป็นคำกรรมากริยาย่อยเมื่อทำหน้าที่ภาคแสดงของประโยค เช่นเดียวกับประภา สุขเกษม (Sookgasem. 1996) ที่จัดให้มีคำคุณศัพท์ในภาษาไทย โดยใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ (Semantic Criteria) แบ่งคำคุณศัพท์ในภาษาไทยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำคุณศัพท์แสดงลักษณะ (Attributive Adjective) และ ภาคแสดงคุณศัพท์ (Predicative Adjective)

ในทางกลับกัน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint. 2000) จัดให้คำ เช่น สวย เก่ง ดี เป็นคำกริยาคุณศัพท์ ทั้งนี้เพราะคำเหล่านี้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคำกริยา คือ สามารถทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยคได้ สามารถทำให้เป็นปฏิเสธด้วยการเติมหน่วยคำปฏิเสธ *ไม่* และสามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะและกริยาช่วยแสดงทัศนคติได้อย่างไรก็ตามแม้ว่าคำคุณศัพท์จะมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับคำกริยา มัสซึอิ (Matsui. 2007) เสนอว่า ในภาษาไทยควรมีคำคุณศัพท์และเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ทำให้คำคุณศัพท์ต่างจากคำกริยา คือ

1. การปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะกำลังคำกริยาสามารถทำให้อยู่ในรูปของการกำลังดำเนินอยู่ได้ในขณะที่คำคุณศัพท์ไม่สามารถทำได้ดังตัวอย่าง

- (3) ก. นรงค์กำลังพูด
ข. *นรงค์ กำลังฉลาด

(Matsui. 2007: 83-84)

2. การทำหน้าที่กริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ (Adverb of manner) คำคุณศัพท์สามารถทำหน้าที่กริยาวิเศษณ์แสดงอาการ (Adverb of Manner) ด้วยตัวเองหรือด้วยการซ้ำคำ ไม่ต้องปรากฏร่วมกับหน่วยแปลงเป็นกริยาวิเศษณ์ *อย่าง* แต่คำกริยาต้องปรากฏร่วมกับ *อย่าง* หรือ *ด้วยความ* เมื่อต้องทำหน้าที่กริยาวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

- (4) ก. นรงค์เดินรำ สวย /สวยสวย
ข. นรงค์ซักรด * เมฆ /*เมฆาเมฆ /อย่างเมฆ / ด้วยความเมฆ (Matsui. 2007: 88)

ได้ ดังตัวอย่าง

- (1) ก. นักเรียนคนนี้เป็นคนฉลาด
ข. คนที่ดำชอบมากที่สุดคือแดง
- (2) ก. นักเรียนคนนี้อฉลาด
ข. *²นักเรียนคนนี้เป็นฉลาด
ค. *นักเรียนคนนี้เป็นฉลาด

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบข้อมูลภาษาที่ *เป็น* สามารถปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ ตาราง 1 แสดงตัวอย่างคำคุณศัพท์ที่สามารถปรากฏร่วมกับ *เป็น* ได้

ตาราง 1 ตัวอย่างคำคุณศัพท์ที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับ *เป็น*

คำคุณศัพท์	การปรากฏร่วมกับ <i>เป็น</i>		ตัวอย่างประโยค
	ไม่ปรากฏร่วมกับ <i>เป็น</i>	ปรากฏร่วมกับ <i>เป็น</i>	
1. บ้า	✓	✓	(5) ก. นักเรียนคนนี้บ้า ข. นักเรียนคนนี้เป็นบ้า
2. ทุกข์	✓	✓	(6) ก. พ่อแม่ทุกข์เพราะลูกๆ ไม่รักกัน ข. พ่อแม่เป็นทุกข์เพราะลูกๆ ไม่รักกัน
3. โสด	✓	✓	(7) ก. ผู้ชายคนนี้โสด ข. ผู้ชายคนนี้เป็นโสด
4. ใ้	✓	✓	(8) ก. นักเรียนคนนี้ใ้ ข. นักเรียนคนนี้เป็นใ้
5. จริง	✓	✓	(9) ก. เรื่องที่เขาเลือกนั้นจะจริง ข. เรื่องที่เขาเลือกนั้นจะเป็นจริง
6. สุข	?	✓	(10) ก. ? ฉันสุขทุกครั้งที่ได้อยู่กับครอบครัว ข. ฉันเป็นสุขทุกครั้งที่ได้อยู่กับครอบครัว
7. หม้าย		✓	(11) ก. *หล่อนหม้าย ข. หล่อนเป็นหม้าย

²เครื่องหมายดอกจัน (*) หน้าประโยคหมายความว่าประโยคนั้นผิดไวยากรณ์

จากข้อมูลภาษาดังตาราง 1 พบว่า คำคุณศัพท์ที่สามารถปรากฏร่วมกับสัมพันธกริยา *เป็น* ได้ และ ประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพังมีความหมายแตกต่างจากประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* ผู้วิจัยเสนอว่าประโยคที่มีภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพัง ให้ความหมายแสดงสภาพ (Stative interpretation) ที่เป็นลักษณะปกติทั่วไป ในขณะที่ประโยคซึ่งภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* ให้ความหมายแสดง การเปลี่ยนแปลงสภาพ (Inchoative-stative interpretation) ที่มีลักษณะชั่วคราว (Temporary state) ซึ่งเมื่อ วิเคราะห์ความแตกต่างทางความหมายจากความสามารถในการปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา การ ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* และ การปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว* (Matsui. 2007; Matsui. 2009; & Van Valin. 2005) พบว่า ประโยคที่มีภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* สามารถ ปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* และ *แล้ว* ได้ เนื่องจากมีลักษณะของการ เปลี่ยนแปลงสภาพ (Inchoative-stative alternation) ในขณะที่ ประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพัง จะ ให้ลักษณะทางความหมายที่แปลกไป (Semantically anomalous)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ของ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามและ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ เนื่องจากผู้วิจัยมีความเห็นว่า หาก *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับ ภาคแสดง คุณศัพท์แล้วช่วยเพิ่มความหมายให้กับประโยคยอมสะท้อนถึงการทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ ที่แตกต่างจาก *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม เพราะ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามไม่มีความหมายในตัวเอง เพียง แค่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างถึง ($DP_{referent}$) และภาคแสดงนาม ($DP_{predicate}$) เท่านั้น ผลการ วิเคราะห์พบว่า *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม เป็นสัมพันธกริยาที่ไม่มีความหมายในตัวเอง ทำหน้าที่เป็น ตัวเชื่อมระหว่างนามวลีอ้างถึงและภาคแสดงนามเท่านั้น และปรากฏที่ตำแหน่ง $Pred^{\circ}$ ของโพรเจกชัน $PredP$ (Bowers. 1993; & Baker. 2003) ในทางกลับกัน *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ ($AP_{predicate}$) ทำ หน้าที่กริยา มีความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ จึงย้ายจากตำแหน่ง $Pred^{\circ}$ ไปที่ตำแหน่ง V° เพื่อให้ ลักษณะกริยาที่ไม่มีความหมาย $[\mu V]$ ของ V° ได้รับการตรวจสอบลักษณะตามข้อบังคับการตรวจสอบลักษณะ (Checking requirement) (Chomsky. 2000; & สุกัญญา เรื่องจรูญ. 2554) ทั้งนี้เพราะ กริยา *เป็น* มีลักษณะกริยา $_{[+V]}$ ที่ สอดคล้องกับลักษณะ $[\mu V]$ ของ V°

บทความวิจัยนี้นำเสนอโดย ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างทางความหมายของประโยค ที่ ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพัง และภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับ *เป็น* ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความ แตกต่างทางวากยสัมพันธ์ของ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม และ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ พร้อมทั้งแสดงแผนภาพต้นไม้ประกอบ ส่วนที่ 4 สรุปการวิเคราะห์ด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ *เป็น* จากผลการวิเคราะห์ที่สามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มในภาษาไทย เช่น ภาษาในห้องสนทนา (Chat room) ภาษาของผู้ใช้บล็อก (Blog) ภาษาเกย์ สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

2. การวิเคราะห์ เป็น ด้านอรรถศาสตร์

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการให้ความหมายแสดงสภาพและแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พบว่า กริยาแสดงสภาพ (Stative verb) ให้ความหมายแสดงสภาพที่มีลักษณะถาวร จึงไม่สามารถปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และตัวบ่งชี้การณลักษณะ แล้วได้ ในทางกลับกันกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (Inchoative-stative verb) จะให้ความหมายแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือการเริ่มเข้าสู่สภาพหนึ่งสภาพใด ดังนั้นจึงสามารถปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และตัวบ่งชี้การณลักษณะ แล้ว ได้ (Matsui. 2007; Matsui. 2009; & Van Valin. 2005)

จากกรอบการวิเคราะห์ความแตกต่างของกริยาแสดงสภาพและกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามันแตกต่างจากการวิเคราะห์การแสดงสภาพของประโยคซึ่งภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพังและการแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ เป็น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำกรอบการปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และตัวบ่งชี้การณลักษณะ แล้ว มาวิเคราะห์ความแตกต่างของการแสดงสภาพหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพของภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับ เป็น ควบคู่กับการยกตัวอย่างบริบทแวดล้อมประกอบ ผลการวิเคราะห์ ภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏลำพังและปรากฏร่วมกับ เป็น ไม่พบความแตกต่างจากการวิเคราะห์กริยาแสดงสภาพและกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของมัลชือและแวน วาลิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา

วิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลาในภาษาไทย เช่น ช่วงเช้า/บ่าย/ค่ำ หรือ ในตอนเช้า/บ่าย/สาย ที่แสดงถึงช่วงเวลาหรือระยะเวลาที่เหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น หรือการเริ่มต้นของเหตุการณ์ และเป็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะชั่วคราว ดังนั้น เมื่อปรากฏวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลาในประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพัง ซึ่งแสดงสภาพหรือลักษณะปกติทั่วไป ประโยคที่ได้จึงมีลักษณะทางความหมายที่แปลก ในขณะที่วิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลาสามารถปรากฏได้กับประโยคที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ เป็น ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังตัวอย่าง

(12)	ก.	นักเรียนคนนี้บ้า	แสดงสภาพ
	ข.	?นักเรียนคนนี้บ้าในตอนเช้า	
(13)	ก.	นักเรียนคนนี้เป็นบ้า	แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
	ข.	นักเรียนคนนี้มักเป็นบ้าในตอนเช้า	

- (16) ก. Max was tired. แสดงสภาพ
 ข. *Max was tired *in an hour*.
- (17) ก. The snow melted. แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
 ข. The snow melted *in an hour*

การปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง*

ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* แสดงว่าเหตุการณ์หนึ่งๆ กำลังดำเนินหรือเกิดขึ้น ในช่วงเวลาหนึ่ง และ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังไม่สมบูรณ์ (Visonyanggoon. 2000: 195-196) นอกจากนี้ อุดม วัโรดมส์ลิกซิดิตต์ (2548: 178) กล่าวว่า โดยปกติ *กำลัง* ไม่สามารถปรากฏร่วมกับ *เป็น* ได้ แต่ในกรณีที่มีการเติม *กำลัง* เข้าไป แสดงให้เห็นว่าสภาพที่เป็นอยู่นั้นมีลักษณะชั่วคราว ดังนั้น ภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏลำพัง แสดงสภาพที่ถาวร หรือ ลักษณะปกติทั่วไป จึงมีลักษณะทางความหมายที่แปลกเมื่อปรากฏร่วมกับ *กำลัง* ในทางกลับกัน ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* จะให้ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อปรากฏร่วมกับ *กำลัง* ดังตัวอย่าง

- (18) ก. พ่อแม่ของเขา*ทุกซ์* แสดงสภาพ
 ข. ?พ่อแม่ของเขา*กำลังทุกซ์*
- (19) ก. พ่อแม่ของเขา*เป็นทุกซ์* แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
 ข. พ่อแม่ของเขา*กำลังเป็นทุกซ์*

พิจารณาตัวอย่างข้อความที่ปรากฏจริงในภาษา จากแหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ต ที่ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* และปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* ช่วยแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ชัดเจน ดังนี้

...ยิ้มเป็นภาษาสากล ทุกชาติ ทุกภาษา ไม่ว่าใครก็ตามเมื่อได้ยิ้ม ย่อมเป็นเครื่องหมายแสดงถึงมิตรภาพ และ ความรู้สึกที่*กำลังเป็นสุข* ไม่ว่าจะยิ้มเอง หรือได้เห็นรอยยิ้มของใครก็ตาม หากทุกๆ วันได้อยู่กับรอยยิ้มรับรองต้องรู้สึกดีแน่ๆ ในหน้าที่ระบายนด้วยรอยยิ้มเป็นนิจ ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าจดจำ และประทับใจให้แก่ผู้คนที่ผ่านไปด้วย...

(6 เคล็ดลับยิ้มร้ายแรงสดใส. 2550: ออนไลน์)

จากตัวอย่างข้อความข้างต้น ผู้เขียนใช้กริยาลี *กำลังเป็นสุข* ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งไม่ใช่สภาพปกติทั่วไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมที่มีสภาพทั่วไปหรืออาจจะ *เป็นทุกซ์* แต่ในปัจจุบันมีลักษณะที่ *กำลังเป็นสุข*

³ประโยคตัวอย่าง (18ข) เจ้าของภาษายอมรับได้ แต่ความหมายไม่ได้แสดงถึงการกำลังดำเนินอยู่หรือความต่อเนื่องของเหตุการณ์ แต่แสดงสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ณ ขณะที่ผู้พูดกำลังพูด ดังนั้น ประโยคตัวอย่าง (18ข) จึงไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่แสดงถึงสภาพที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน

นอกจากนี้ ภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับ *เป็น* มีลักษณะทางความหมายเช่นเดียวกับกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ เมื่อปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* นั่นคือ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพปกติไปสู่สภาพหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาพที่มีลักษณะชั่วคราว ซึ่งแตกต่างจากกริยาแสดงสภาพที่มีลักษณะถาวร ไม่เปลี่ยนแปลง จึงมีลักษณะทางความหมายที่แปลกเมื่อปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *กำลัง* ดังตัวอย่าง

- (20) ก. ผนัง *เชื่อม* กระจกของเขา   แสดงสภาพ
 ข. ?ผนัง *กำลังเชื่อม* กระจกของเขา
- (21) ก. ผนัง *เมา*   แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
 ข. ผนัง *กำลังเมา*

เช่นเดียวกัน กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพในภาษาอังกฤษสามารถปรากฏในโครงสร้างแบบต่อเนื่องหรือกำลังดำเนินอยู่ (Progressive structure) ในขณะที่กริยาแสดงสภาพไม่สามารถปรากฏได้ (Van Valin. 2005: 35-36) ดังตัวอย่าง

- (22) ก. She *hates* spinach.   กริยาแสดงสภาพ
 ข. *She *is hating* spinach.
- (23) ก. The snow *melts*.   กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
 ข. The snow *is melting* in the sun.

การปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว*

ตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว* ให้ความหมายว่าเหตุการณ์เพิ่งจบหรือผ่านพ้นไป ซึ่งตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว* ให้ความหมายโดยนัยแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (Change of state) (คเชนทร์ ตัญญูศิริ. 2548: 139-168) โดยการแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพสัมพันธ์กับการกินเวลา (Durativity) ดังนั้น เมื่อภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏลำพัง และแสดงสภาพปกติทั่วไป จึงให้ลักษณะทางความหมายที่แปลกเมื่อปรากฏร่วมกับ *แล้ว* ในทางตรงกันข้าม ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับ *เป็น* สามารถปรากฏร่วมกับ *แล้ว* ได้ เพราะแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ และตัวบ่งชี้การณลักษณะ *แล้ว* ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงสภาพมีความชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่าง

- (24) ก. นักเรียนคนนี้ *ใช้*   แสดงสภาพ
 ข. ?นักเรียนคนนี้ *ใช้แล้ว*
- (25) ก. นักเรียนคนนี้ *เป็นใช้*   แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ
 ข. นักเรียนคนนี้ *เป็นใช้แล้ว*

อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้ภาษาอาจมีความเห็นว่า ตัวอย่าง (24) แสดงถึงการแสดงสภาพมากกว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพ เพราะมองว่าการ *เป็นใช้* เป็นความผิดปกติที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวอย่างข้อความที่ผู้วิจัยแต่งขึ้น (Constructed example) เพื่อช่วยแสดงให้เห็นความชัดเจนว่า *เป็นใช้* แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังตัวอย่าง

เด็กชายเอ เป็นเด็กที่ดื้อและซนมาก ชอบคุยเวลาครูสอน แต่วันนี้ในห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษเด็กชายเอเอาแต่นั่งเงิบ ไม่ชวนเพื่อนคุย ครูจึงถามว่า

ครู: เป็นไงจะ วันนี้ไม่เห็นชวนเพื่อนคุยเหมือนทุกๆ วัน

เพื่อนเด็กชายเอ: เอเขาเป็นใบ้แล้วคะ เขากลัวครูเรียกให้ตอบคำถาม เพราะเขาไม่ได้ทำการบ้านมาคะ

จากตัวอย่างข้อความข้างต้น ภาคแสดง เป็นใบ้⁴ ไม่ได้แสดงสภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของเด็กชายเอ แต่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพของเด็กชายเอ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ต้องการพูดและจากสถานการณ์นี้ เด็กชายเอกลายเป็นใบ้เพราะกลัวที่จะต้องตอบคำถามและเขารู้ตัวดีว่าคงตอบคำถามของครูไม่ได้อย่างแน่นอน เพราะไม่ได้ทำการบ้านมา และ ครู ในตัวอย่างข้อความนี้ใช้คำถามแบบตอบรับ-เนื้อความ เป็นไงจะ⁵ เมื่อเห็นความปกติที่เกิดขึ้นของเด็กชายเอ

จากการที่ภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏร่วมกับ เป็น สามารถปรากฏร่วมกับกริยาวิเศษณ์บ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และ แล้วได้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เนื่องจากกริยา เป็น มีความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังนั้นจึงช่วยให้ภาคแสดงคุณศัพท์ที่แสดงสภาพปกติทั่วไปเปลี่ยนเป็นแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพเมื่อปรากฏร่วมกับกริยา เป็น และบริบทแวดล้อมช่วยให้เห็นความชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงสภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์เป็นกริยา มีความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ต่างจาก เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม ทั้งนี้เพราะ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามไม่ได้เพิ่มความหมายให้กับประโยค เพียงแต่เป็นตัวเชื่อมระหว่างนามวลีอ้างถึงและภาคแสดงนามเท่านั้น ดังนั้น ในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ของ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม และ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ ดังนี้

3. การวิเคราะห์ เป็น ด้านวากยสัมพันธ์

ก่อนที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ของ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม และ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ ผู้วิจัยเสนอโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของ เป็น และ คือ ดังนี้

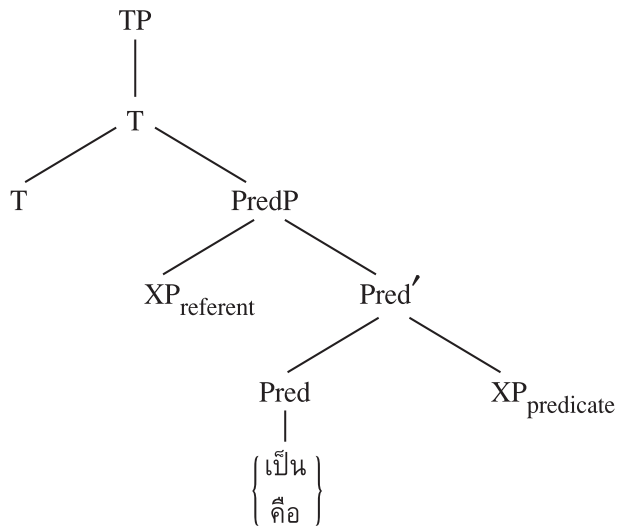
3.1 เป็น และ คือ ในภาษาไทย

⁴ภาคแสดงคุณศัพท์ ใบ้ สามารถปรากฏร่วมกับกริยา เป็น ได้ ซึ่งต่างจาก ภาคแสดง หูหนวก และ ตาบอด ที่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับกริยา เป็น ได้ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ภาคแสดง หูหนวก และ ตาบอด ไม่ต้องปรากฏร่วมกับกริยา เป็น นั้นเพราะภาคแสดงทั้ง 2 คำ จัดเป็นภาคแสดงนาม (Predicative nominal) นั่นคือ นามวลี หูหนวก และ ตาบอด ทำหน้าที่ภาคแสดงของประโยค โดยภายในวลีนั้น หูหนวก เป็นภาคแสดงของคำนาม หู และ บอด เป็นภาคแสดงของคำนาม ตา แต่เมื่อพิจารณาภาคแสดงคุณศัพท์ ใบ้ จะเห็นได้ว่าไม่เคยปรากฏร่วมกับคำนาม ปาก ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติมและพบว่าในภาษาถิ่นอีสานยังคงปรากฏคำนามปากร่วมกับคำคุณศัพท์ กิก เช่น ผู้สาวคนนี้เป็นปากกิก “หญิงสาวคนนี้เป็นใบ้” แต่ในภาษาไทยมาตรฐานกลับไม่ปรากฏคำนาม ปาก ร่วมกับคำคุณศัพท์ ใบ้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ความเป็นไปได้ที่ในอดีตอาจมีการปรากฏของคำว่า ปากใบ้ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปคำนาม ปาก อาจเลือนหายไป เหลือเพียงแค่คำคุณศัพท์ ใบ้ ที่สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยา เป็น ได้ ซึ่งในส่วนนี้สัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับภาษาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์ที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

⁵คำแสดงคำถาม เป็นไง เป็นคำแสดงคำถามอย่างย่อของคำว่า เป็นอย่างไร ที่เกิดจากการกลืนเสียงของคำว่า อย่าง + ไร เหลือเป็นคำว่า ยังไง และลดรูปเหลือแค่คำว่า ไร ตามลำดับ

บาวเวอร์ และเบเกอร์ (Bowers. 1993; & Baker. 2003) เสนอว่าภาคแสดงนาม และภาคแสดงคุณศัพท์มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากภาคแสดงกริยา โดยภาคแสดงนามและภาคแสดงคุณศัพท์อยู่ภายในการโพรเจกชันของ $Pred^{\circ}$ ที่เรียกว่า PredP (Predication Phrase) โดย $Pred^{\circ}$ เป็นคำหน้าที่ (Functional category) ที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างอิงถึงและภาคแสดงนามและภาคแสดงคุณศัพท์ ในขณะที่ภาคแสดงกริยาอยู่ภายในการโพรเจกชัน VP ของคำหลัก V°

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิด PredP ของบาวเวอร์และเบเกอร์มาวิเคราะห์ *เป็น* และ *คือ* ในภาษาไทย และเสนอว่า *เป็น* และ *คือ* เป็นสัมพันธ์กริยาที่ไม่มีความหมายในตัวเอง ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างอิงถึงและภาคแสดงนาม ดังนั้น *เป็น* และ *คือ* จึงปรากฏ ที่ตำแหน่ง $Pred^{\circ}$ สามารถแสดงแผนภาพต้นไม้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ตำแหน่งของ *เป็น* และ *คือ* ที่คำหลัก Pred

จากภาพประกอบ 1 $XP_{referent}$ คือวลีอ้างอิงถึง ในขณะที่ $XP_{predicate}$ คือภาคแสดง จากข้อมูลภาษา ที่แสดงให้เห็นว่าภาคแสดงคุณศัพท์สามารถปรากฏร่วมกับ *เป็น* ได้ในทางกลับกัน ภาคแสดงคุณศัพท์ ไม่สามารถปรากฏร่วมกับ *คือ* ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแตกต่างของ *เป็น* และ *คือ* ว่าต่างกันที่การเลือกอาร์กิวเมนต์ทางอรรถศาสตร์ (Semantic Selection: S-selection) โดยนำแนวคิดของมิกเกิลเซน (Mikkelsen. 2005: 166-167) เกี่ยวกับการเลือกอาร์กิวเมนต์ทางอรรถศาสตร์ของประโยค Predication sentence และประโยค Specification sentence ในภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์เทียบเคียงกับการเลือกอาร์กิวเมนต์ ทางอรรถศาสตร์ของประโยค Characterizational sentence และประโยค Identification sentence⁶ ในภาษาไทย ดังนี้

⁶คุโนะและวงษ์ชมทอง (Kuno; & Wongkhomthong. 1981) สรุปว่า สัมพันธกริยา *เป็น* ปรากฏในประโยค Characterizational sentence หรือ Predicational sentence และ สัมพันธกริยา *คือ* ปรากฏในประโยค Identificational sentence หรือ Specificational sentence

เป็น ซึ่งปรากฏในประโยค Characterizational sentence ที่ตำแหน่ง XP_{referent} จะเลือกอาร์กิวเมนต์นามวลี ส่วนที่ตำแหน่ง XP_{predicate} จะเลือกอาร์กิวเมนต์นามวลีและคุณศัพท์วลี ดังตัวอย่าง

- (29) ก. [นามวลีอ้างอิง เด็กคนนี้] **เป็น** [ภาคแสดงนาม คนบ้า]
- ข. [นามวลีอ้างอิง เด็กคนนี้] **เป็น** [ภาคแสดงคุณศัพท์ บ้า]

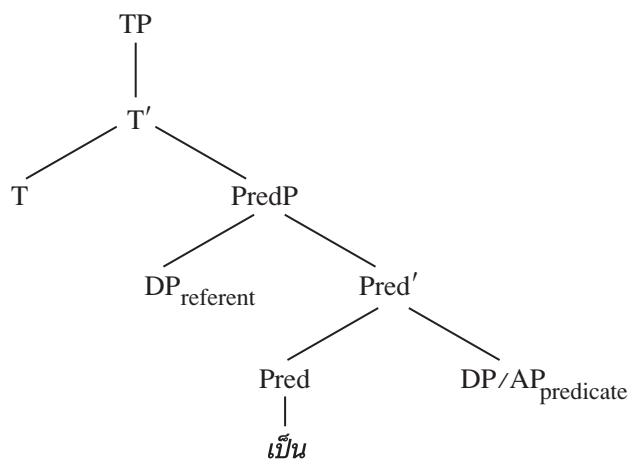
ในทางกลับกัน คือ ซึ่งปรากฏในประโยค Identificational sentence ที่ตำแหน่ง XP_{referent} และ XP_{predicate} จะเลือกอาร์กิวเมนต์เฉพาะนามวลีเท่านั้น ดังตัวอย่าง

- (30) ก. [นามวลีอ้างอิง แดง] **คือ** [ภาคแสดงนาม คนบ้าที่ฆ่าดำ]
- ข. *[นามวลีอ้างอิง แดง] **คือ** [ภาคแสดงคุณศัพท์ บ้า]

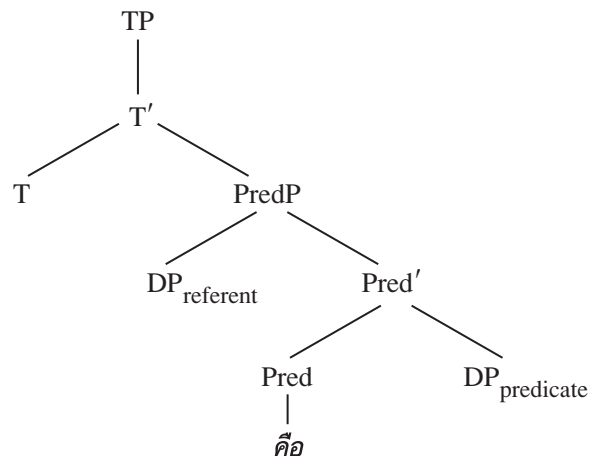
การที่ XP_{referent} และ XP_{predicate} ของ คือ เลือกเฉพาะอาร์กิวเมนต์ที่เป็นนามวลีเท่านั้น เพราะ คือ ปรากฏในประโยค Identificational sentence ที่ผู้พูดต้องการระบุว่าสิ่งที่ผู้พูดกำลังกล่าวถึงหมายถึง ใคร อะไร หรือ สิ่งไหน นอกจากนี้ นามวลีอ้างอิงและภาคแสดงนามของ คือ ยังสามารถสลับตำแหน่งกันได้ เนื่องจาก นามวลีอ้างอิงและภาคแสดงนามหมายถึงบุคคลหรือสิ่งเดียวกัน ดังตัวอย่าง

- (31) ก. [นามวลีอ้างอิง แดง] **คือ** [ภาคแสดงนาม คนบ้าที่ฆ่าดำ]
- ข. [ภาคแสดงนาม คนบ้าที่ฆ่าดำ] **คือ** [นามวลีอ้างอิง แดง]

จากความแตกต่างในการเลือกอาร์กิวเมนต์ทางอรรถศาสตร์ของวลีอ้างอิง (XP_{referent}) และวลี ภาคแสดง (XP_{predicate}) ของ เป็น และ คือ ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพต้นไม้แสดงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของ เป็น และ คือ ที่ต่างกัน ซึ่งเห็นได้ว่า เป็น สามารถปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามหรือภาคแสดงคุณศัพท์ก็ได้ ดังภาพประกอบ 2 ในขณะที่ คือ สามารถปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามเท่านั้น ดังภาพประกอบ 3

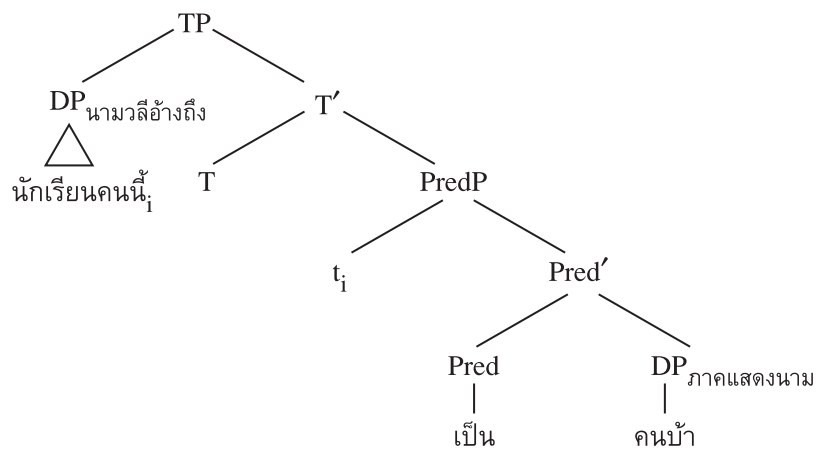

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างภายในของสัมพันธ์กริยา เป็น

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างภายในของสัมพันธ์กริยา *คือ*

3.2 *เป็น* สัมพันธกริยาที่ตำแหน่ง Pred⁰

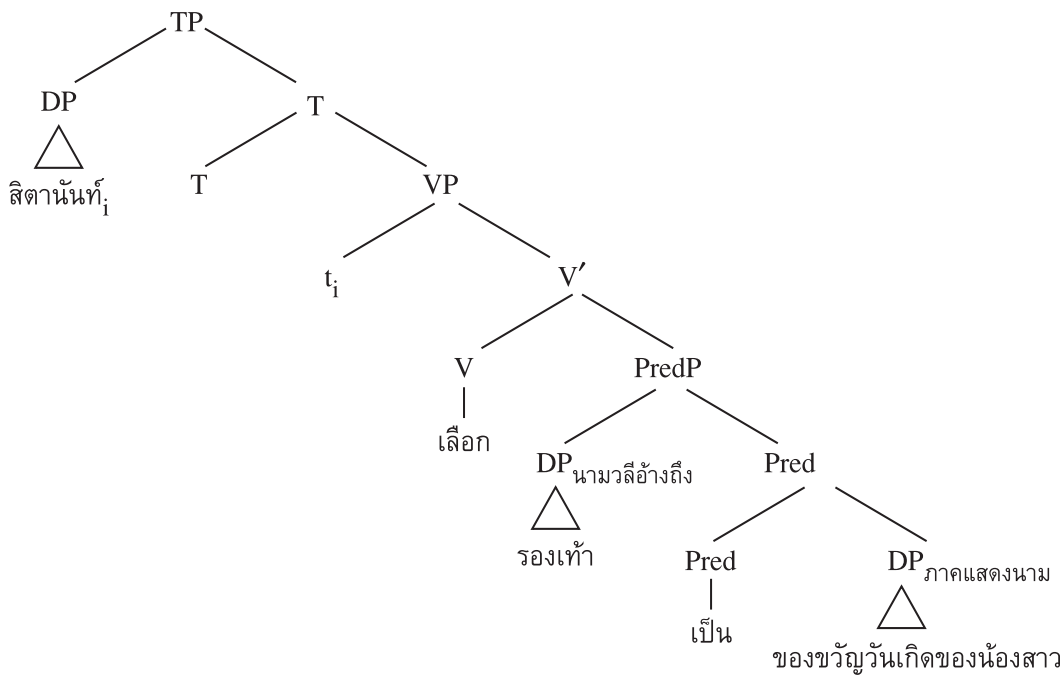
ผู้วิจัยกำหนดให้ *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนาม เป็นสัมพันธ์กริยา ไม่มีความหมายในตัวเอง ทำหน้าที่เป็นเพียงตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างถึงและภาคแสดงนามเท่านั้น ภาพประกอบ 4 แสดงโครงสร้างของประโยค *นักเรียนคนนี้เป็นคนบ้า* ที่สัมพันธ์กริยา *เป็น* ปรากฏที่ตำแหน่ง Pred⁰ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างถึง *นักเรียนคนนี้* และภาคแสดงนาม *คนบ้า*

ภาพประกอบ 4 *นักเรียนคนนี้เป็นคนบ้า*

พิจารณาประโยคที่มีส่วนเติมเต็มที่ซับซ้อน (Complex complement) ซึ่งประกอบด้วยกรรมตรง (Direct object) และนามวลีขยายความกรรมตรง (Object predicate) และมีสัมพันธ์กริยา *เป็น* เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกรรมตรงและส่วนขยายความกรรมตรง ดังตัวอย่าง

- (32) ก. ลิตานันท์เลือกร้องเท้าเป็นของขวัญวันเกิดของน้องสาว
- ข. ครูประจำชั้นพิจารณาให้ปิยพงษ์เป็นหัวหน้าห้อง
- ค. สมาชิกชมรมรำไทยแต่งตั้งกึ่งนางเป็นหัวหน้าชมรม

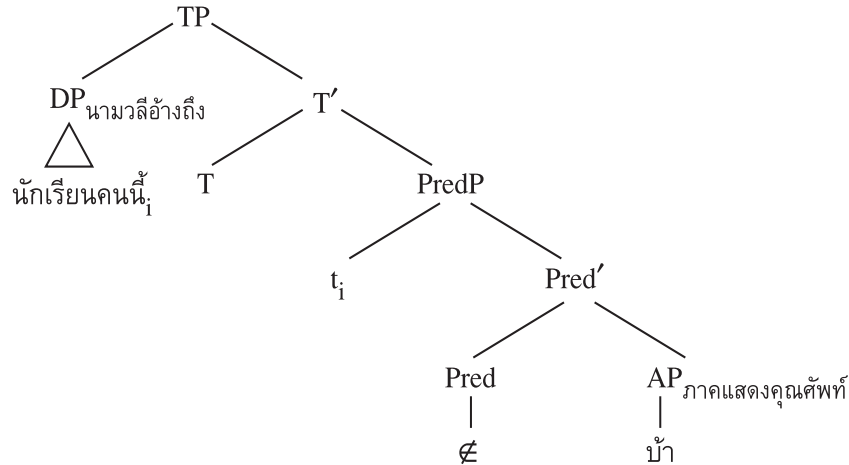
จากตัวอย่าง (32ก-ค) นามวลี *ร้องเท้า ปิยพงษ์* และ *กึ่งนาง* เป็นกรรมตรงของกริยา *เลือก* *พิจารณาให้* และ *แต่งตั้ง* ตามลำดับ ในขณะที่นามวลี *ของขวัญวันเกิดของน้องสาว* *หัวหน้าห้อง* และ *หัวหน้าชมรม* เป็นส่วนขยายความกรรมตรง ความสัมพันธ์ของนามวลีแต่ละคู่มีความสัมพันธ์เป็นบุคคลหรือสิ่งเดียวกัน (Semantically equivalent) โดยมีสัมพันธ์กริยา เป็น เป็นตัวเชื่อม แต่สัมพันธ์กริยา เป็นไม่ได้เพิ่มความหมายให้กับประโยค ดังนั้นสัมพันธ์กริยา เป็น ในตัวอย่าง (32ก-ค) ก็ปรากฏที่ Pred⁰ ผู้วิจัยเสนอโครงสร้างของประโยค (32ก) ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 (32ก) ลิตานันท์เลือกร้องเท้าเป็นของขวัญวันเกิดของน้องสาว

3.3 *เป็น* หน้าที่ตำแหน่ง V^0

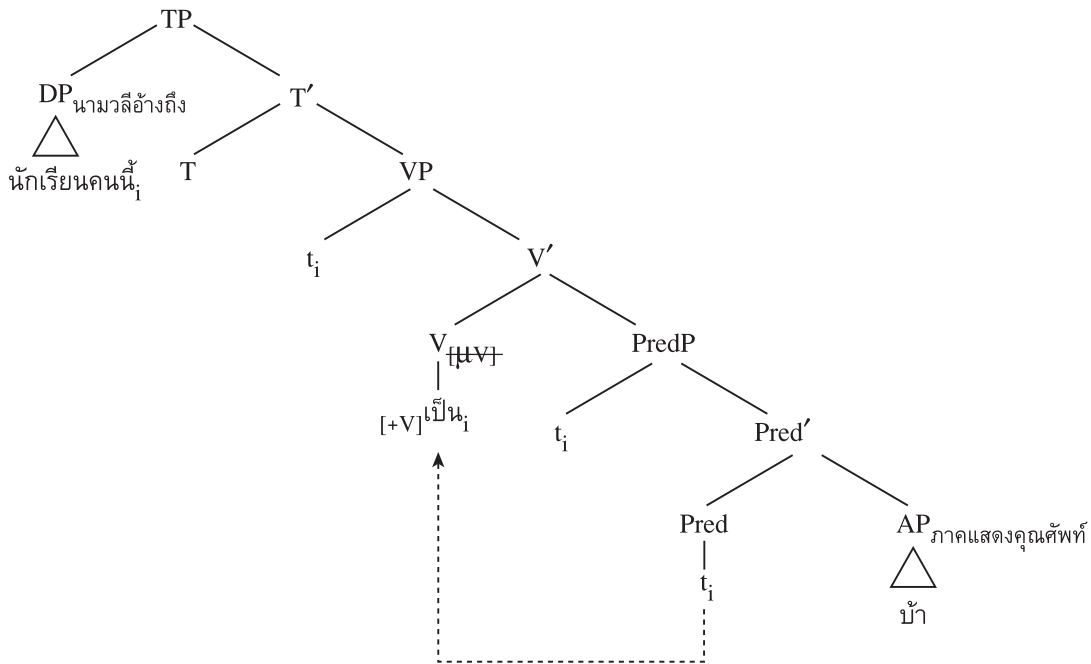
ประโยคซึ่งภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏลำพังเช่น *นักเรียนคนนี้บ้า* ที่ตำแหน่ง $Pred^0$ มีลักษณะไม่ปรากฏรูปให้เห็น⁷ (Covert $Pred^0$) แต่ $Pred^0$ ยังคงเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีอ้างถึง *นักเรียนคนนี้* และภาคแสดงคุณศัพท์ *บ้า* ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 *นักเรียนคนนี้บ้า*

ในทางกลับกัน เมื่อภาคแสดงคุณศัพท์ *บ้า* ปรากฏร่วมกับ *เป็น* ดังตัวอย่าง *นักเรียนคนนี้เป็นบ้า* พบว่าความหมายของประโยคเปลี่ยนไปจากแสดงสภาพเป็นแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า *เป็น* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์เป็นกริยา มีความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ มีลักษณะ กริยา_[+V] และกริยา *เป็น* จะย้ายจากตำแหน่ง $Pred^0$ ไปที่ตำแหน่ง V^0 ที่มีลักษณะกริยาที่ไม่มีความหมาย $[\mu V]$ เพื่อให้ลักษณะ $[\mu V]$ ของ V^0 ได้รับการตรวจสอบลักษณะตามข้อบังคับการตรวจสอบลักษณะ ทั้งนี้เพราะกริยา *เป็น* มีลักษณะกริยา_[+V] ที่สอดคล้องกับลักษณะ $[\mu V]$ ของ V^0 สามารถแสดงโครงสร้างต้นไม่ได้ดังภาพประกอบ 7

⁷เบเกอร์ (Baker, 2003: 39-40) กล่าวว่า $Pred^0$ ในบางภาษาอาจปรากฏรูป (overt $Pred^0$) เช่นภาษาเอโด ที่ใช้สื่อสารในรัฐเอโด ประเทศไนจีเรีย แต่ในบางภาษา ก็ไม่ปรากฏรูป (covert $Pred^0$) เช่น ภาษาอังกฤษ ในประโยค *I consider John crazy*. ซึ่ง หากคำหลัก $Pred^0$ ปรากฏในประโยคสามารถสังเกตได้เพราะคำหลัก $Pred^0$ จะปรากฏร่วมกับคำนามและคำคุณศัพท์เท่านั้น

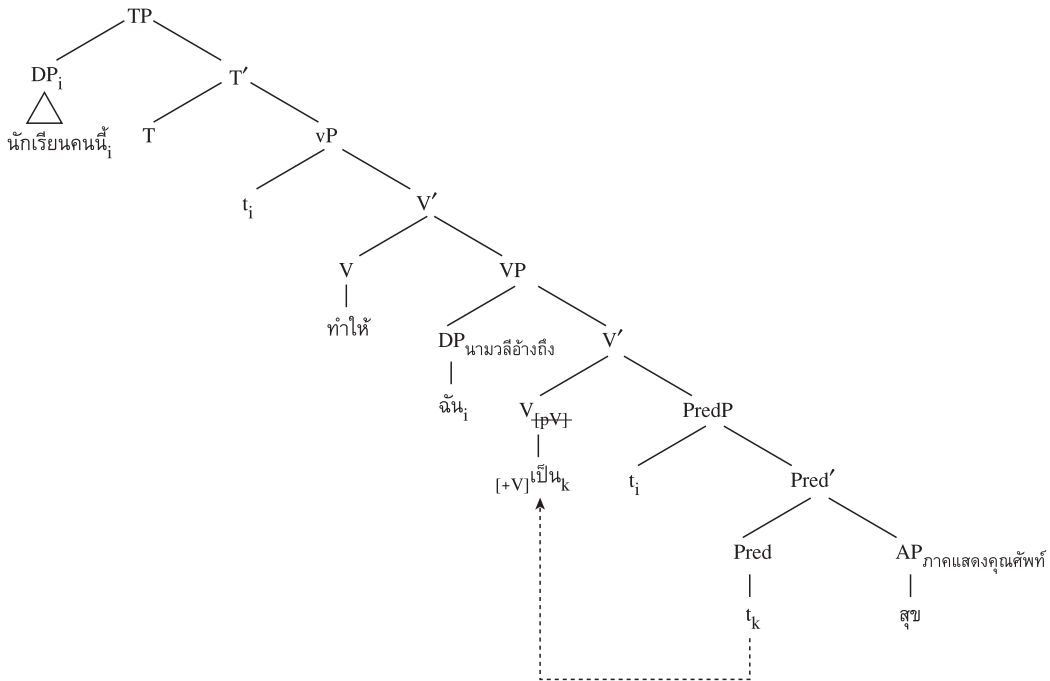
ภาพประกอบ 7 นักเรียนคนนี้**เป็น**บ้า แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ

จากภาพประกอบ 7 ลักษณะกริยาที่ไม่มีความหมาย $[\mu V]$ ของ V^0 ถูกไล่ออกจากขั้นตอนการปฏิบัติการ $[\mu V]$ เมื่อผสานกับกริยา **เป็น** ที่มีลักษณะกริยา $_{[+V]}$ ตามข้อบังคับการตรวจสอบลักษณะ

พิจารณาประโยคที่ปรากฏกริยาก่อให้เกิดการเปลี่ยนสภาพ (Causative-inchoative sentence) ที่กริยาก่อเหตุ **ทำให้** ต้องการส่วนเติมเต็มที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังนั้น ภาคแสดงคุณศัพท์ปรากฏร่วมกับกริยา **เป็น** จึงเป็นส่วนเติมเต็มของกริยา **ทำให้** ดังตัวอย่าง

- (33) ก. *การฟังเพลง**ทำให้**ฉัน**สุข**
- ข. การฟังเพลง**ทำให้**ฉัน...**เป็นสุข**

จากตัวอย่าง (33ข) อนุพากย์ **ฉันเป็นสุข** เป็นส่วนเติมเต็มของกริยาก่อเหตุ **ทำให้** โดยกริยา **เป็น** เป็นกริยาที่รับผลจากกริยาก่อเหตุ และแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังนั้นกริยา **เป็น** ซึ่งมีลักษณะกริยา $_{[+V]}$ จึงย้ายจากตำแหน่ง $Pred^0$ ไปที่ตำแหน่ง V^0 ที่มีลักษณะกริยาที่ไม่มีความหมาย $[\mu V]$ เพื่อให้ลักษณะ $[\mu V]$ ของ V^0 ได้รับการตรวจสอบลักษณะ สามารถแสดงแผนภาพต้นไม้ของประโยค (33ข) ได้ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 (33ข) การฟังเพลงทำให้ฉันเป็นสุข

4. สรุปการวิเคราะห์ด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ เป็น และการคาดคะเนการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาเฉพาะกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ความสามารถในการปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และ แล้ว ของภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏลำพังและปรากฏร่วมกับ เป็น สรุปได้ว่า ภาคแสดงคุณศัพท์ที่ปรากฏลำพังมีลักษณะทางความหมายที่แปลก เมื่อปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และ แล้ว เนื่องจากภาคแสดงคุณศัพท์แสดงสภาพปกติทั่วไป ในขณะที่ภาคแสดงคุณศัพท์ ที่ปรากฏร่วมกับกริยา เป็น สามารถปรากฏร่วมกับวิเศษณ์วลีบ่งช่วงเวลา ตัวบ่งชี้การณลักษณะ กำลัง และ แล้ว ได้ เนื่องจากกริยา เป็น มีลักษณะกริยา_[+V] และให้ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่มีลักษณะชั่วคราว

ด้านวากยสัมพันธ์ เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์แตกต่างจาก เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์ โดย เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามเป็นสัมพันธ์กริยา ที่ไม่มีความหมายในตัวเอง เป็นเพียงตัวเชื่อมระหว่างนามวลีอ้างถึงและภาคแสดงนาม ปรากฏที่ตำแหน่ง Pred^o ของ PredP ในทางกลับกัน เป็น ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์เป็นกริยา ให้ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ มีลักษณะกริยา_[+V] จึงย้ายจากตำแหน่ง Pred^o ไปผสานกับลักษณะกริยาที่ไม่มีความหมาย [μV] ของ V^o และทำให้ลักษณะ [μV] ได้รับการตรวจสอบลักษณะตามข้อบังคับการตรวจสอบลักษณะ

จากผลการวิเคราะห์ด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ *เป็น* สามารถคาดการณ์ได้ว่า ผู้ใช้ภาษาไทยสามารถใช้กริยา *เป็น* แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพได้อย่างถูกต้อง แต่ผู้ใช้ภาษาไทยในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา อาจไม่ตระหนักว่าภาษาที่ตนใช้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ

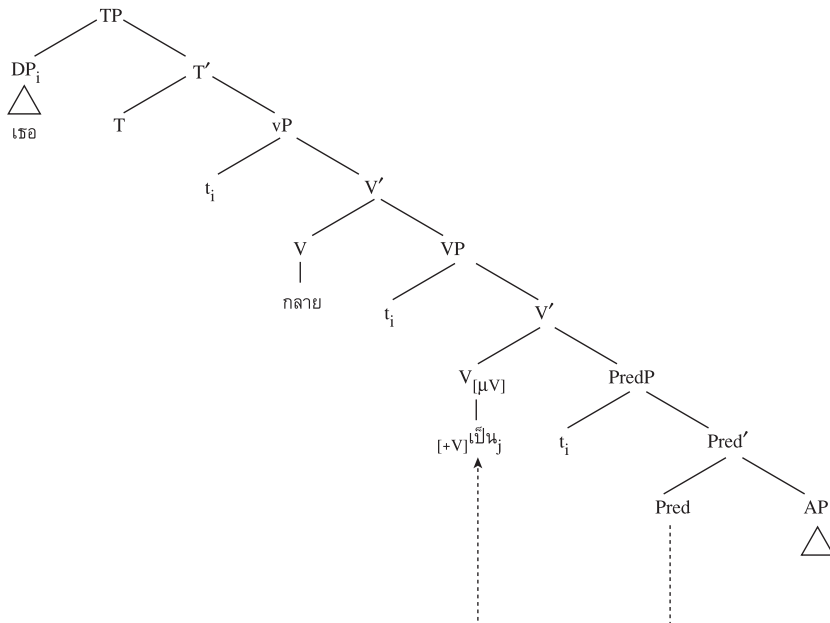
จากการพิจารณาการปรากฏร่วมของกริยา *เป็น* กับกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ *กลายเป็น* ที่แม้ว่ากริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ *กลายเป็น* จะมีความหมายประจำคำที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ แต่ก็ไม่สามารถปรากฏลำพังได้ ต้องปรากฏร่วมกับกริยา *เป็น* ดังตัวอย่าง

(34) ก. *เธอ*กลายเป็น*หม้าย

ข. เธอ*กลายเป็น*หม้าย

จากตัวอย่าง (34ข) การปรากฏร่วมของกริยา *กลายเป็น* กับกริยา *เป็น* สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยที่ว่า การปรากฏของกริยา *เป็น* ร่วมกับคำคุณศัพท์ให้ความหมายแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ เพราะแม้แต่กริยา *กลายเป็น* ที่มีความหมายประจำคำแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพก็ต้องปรากฏร่วมกับกริยา *เป็น*

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างวากยสัมพันธ์ของกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ *กลายเป็น* ที่ปรากฏร่วมกับกริยา *เป็น* ว่ามีโครงสร้างกริยา *กลายเป็น* ที่มีความหมายประจำคำแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ปรากฏที่ตำแหน่ง v^0 ของ vP และกริยา *เป็น* ซึ่งมีลักษณะกริยา $_{[+V]}$ ย้ายจากตำแหน่ง $Pred^0$ ของ $PredP$ ไปที่ตำแหน่ง V^0 ของ VP ดังแผนภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 (34ข) *เธอกลายเป็นหม้าย*

นอกจากนี้ พิจารณาการใช้คำแสดงคำถามตอบรับ-เนื้อความ *อะไร* หรือ *อย่างไร* พบว่า คำถาม ตอบรับ-เนื้อความ *อะไร* และ *อย่างไร* จะปรากฏร่วมกับกริยา *เป็น* เสมอ คำแสดงคำถามตอบรับ-เนื้อความ *อะไร* และ *อย่างไร* เป็นคำแสดงคำถามที่ไม่มีความหมายในตัวทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแปรที่แปรไปตามตัวกำหนด (Ruangjaroon. 2007) ดังนั้น เมื่อคำแสดงคำถาม *อะไร* และ *อย่างไร* ปรากฏร่วมกับกริยา *เป็น* กริยา *เป็น* จะเป็นตัวกำหนดว่า คำตอบที่ผู้พูดคาดหวังแสดงถึงสภาพหรือลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของบุคคลหรือสิ่งที่ถูกกล่าวถึง ที่ผู้พูดสังเกตเห็นว่าในสถานการณ์นั้นไม่ปกติ ดังนั้น คำตอบของคำถาม *อะไร* หรือ *อย่างไร* มักเป็นคำตอบที่แสดงลักษณะอาการ หรือการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์นั้น ดังตัวอย่าง

(35) เอ๋เดินเข้ามาในห้องเห็นพัททำหน้ามึน เอ๋จึงถามกึ่งนางว่า

เอ๋: นี้กึ่งนาง พัท*เป็นอะไรอะ* / **พัทอะไรอะ* นั่งหน้ามึนเชียว

กึ่งนาง: พัท*กำลังจะเป็นบ้า*แล้วที่ แค่แฟนหนีเที่ยวแค่นี้เอง เนี่ย ตะก็ก็ยังคุยกันดี ๆ อยู่เลย

(36) จีบได้ข่าวว่าพระมหาธวัชชัยมีอาการอาพาธ และพัทไปเยี่ยมท่านมาเมื่อวานนี้ จีบจึงถามอาการอาพาธของพระมหาธวัชชัยจากพัท

จีบ: พัท หลวงที่*เป็นไบบ้าง* / **หลวงที่ไบบ้าง* ดีขึ้นหรือยัง

พัท: อ้อ ท่านอาการดีขึ้นมากแล้ว พักซักวันสองวันก็คงหาย

จีบ: อ้อ จั้นเทร่อ

จากตัวอย่างข้อความ (35) เอ๋ถามกึ่งนางว่า *พัทเป็นอะไร* แต่ไม่ใช่คำถาม **พัทอะไร* ซึ่งคำตอบที่เอ๋คาดหวังไว้ในใจไม่ใช่คำตอบที่ว่า *พัทเป็นนิสิต มศว* หรือ *พัทเป็นเจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ* แต่คำตอบที่เอ๋คาดหวังจะได้รับคืออาการผิดปกติที่พัทเปลี่ยนไปจากเดิม และตัวอย่างข้อความ (36) จีบถามข่าวอาการอาพาธของพระมหาธวัชชัยโดยใช้คำแสดงคำถาม *หลวงที่เป็นอย่าง* แต่ไม่ใช่คำถาม **หลวงที่ไบบ้าง* โดยคาดหวังว่าคำตอบที่ได้ต้องบอกว่าอาการอาพาธของพระมหาธวัชชัยดีขึ้นหรือแย่ลง

นอกจากนี้ ในภาษาที่ใช้กันเฉพาะกลุ่มเพศที่ 3 ผู้วิจัยพบคำว่า *เจือก* น่าสนใจ ในภาษาไทยมาตรฐาน *เจือก* หมายถึง ลัทธิน้ำในนินยา เล่ากันว่าท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นปลา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546) แต่ในภาษาเฉพาะกลุ่มเพศที่ 3 คำว่า *เจือก* หมายความว่า หน้าตาไม่ดี ดูไม่ได้ ไม่หล่อ ไม่สวยเลย หรือเป็นคุณศัพท์แทนหน้าของผู้หญิงหรือกะเทยที่แต่งหน้าจัด แล้วโดนแดดจนหน้ามัน เครื่องสำอางลอกเป็นคราบ บางกลุ่มเรียก *สังขยา* (สอบถามชาวเกย์ที่มาขอคำว่าแก๊ง-กวาง. 2552: ออนไลน์) ดังตัวอย่าง

(37) ก. น้องคนนี้หน้า*เจือก*เชียว

ข. ไปตากแดดที่ไหนมาหน้า*เป็นเจือก*หมดแล้ว

จากตัวอย่าง (37ก) คำว่า *เจือก* แสดงสภาพที่บอกว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงหน้าตาไม่สวย หรือแต่งหน้าจัด แต่ในตัวอย่าง (37ข) คำว่า *หน้าเป็นเจือก* แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพจากที่แต่งหน้าสวยงาม พอโดนแดดหน้าก็เป็นมัน เครื่องสำอางหลุดลอก เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบภาษาของวัยรุ่นหรือผู้ใช้บล็อก (Blog) ทางอินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ปรากฏการใช้กริยา *เป็น* ร่วมกับคำคุณศัพท์ และแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังตัวอย่าง

(38) ก. พอใส่คอนแทคเลนส์บิกอายส์แล้วตาจะ*เป็นแว้ว ๆ*

ข. กระทุ้อ่นด้อยจน**เป็นง่อย** เลยต้องถอยไปตั้งหลักใหม่
 ค. แฟนไปเที่ยวเชียงใหม่หลายวันก็เลย**เป็นนอยๆ** เพราะกลัวว่าแฟนจะไปบึงเด็กดอย
 ง. พักนี้รั่มออกจะเรื่อยเฉื่อยจนเลย**เป็นเนือยๆ** มากเหมือนไม่มีอะไรจะเขียน
 จ. ปัญหาขาดสารไอโอดีนจน**เป็นเอ้อ**หรือคอพอก สามารถป้องกันได้ด้วยการกินอาหารทะเล หรือใช้เกลือเสริมไอโอดีนปรุงอาหารเป็นประจำ

ฉ. ผมเองตอนถูกเธอบอกเลิกใหม่ๆ ก็มีอาการสะเป่กสะเจ้งไปพักหนึ่ง ตอนนี้**เป็นเว้นเว้อ**แทน อย่างไรก็ตาม นอกจาก **เป็น** จะปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามและภาคแสดงคุณศัพท์ และมีหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกันแล้ว ผู้วิจัยพบข้อมูลภาษาที่ **เป็น** ปรากฏร่วมกับกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ **ต้อง** ดังตัวอย่าง

- (39) ก. เขา**เป็นต้อง**อารมณ์เสียเมื่อเห็นหน้าเธอ
 ข. แดง**เป็นต้อง**โดนตีทุกครั้งที่แอบหนีไปเล่นน้ำ
 ค. ดำ**เป็นต้อง**โวยวายแน่ๆ ถ้ารู้ว่าไม่ได้รับอนุญาตให้ไปทัศนศึกษากับเพื่อนๆ

ในขณะที่ **เป็น** จะไม่ปรากฏร่วมกับกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะอื่น เช่น *อาจ อาจจะ จะ คง คงจะ น่า และ น่าจะ* ดังตัวอย่าง

- (40) ก. เขา**เป็นอาจ/เป็นอาจจะ/เป็นจะ**อารมณ์เสียเมื่อเห็นหน้าเธอ
 ข. แดง**เป็นคง/เป็นคงจะ**โดนตีทุกครั้งที่แอบหนีไปเล่นน้ำ
 ค. ดำ**เป็นน่า/เป็นน่าจะ**โวยวายแน่ๆ ถ้ารู้ว่าไม่ได้รับอนุญาตให้ไปทัศนศึกษา กับเพื่อนๆ

ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรศึกษาลักษณะทางความหมายและการทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ของ **เป็น** ที่ปรากฏร่วมกับกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ **ต้อง** ดังตัวอย่าง (39ก-ค) ต่อไปว่ามีลักษณะทางความหมายและหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์แตกต่างจากสัมพันธ์กริยา **เป็น** ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงนามและกริยา **เป็น** ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงคุณศัพท์หรือไม่ และอย่างไร

บรรณานุกรม

6 เคล็ดลับยืมร่ำเริงสไต ทำได้ไม่ยาก. (2550). สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2554, จาก http://www.jobjob.co.th/Hot_Guide/148/6

ขอลถามชาวเกย์ ที่มาของคำว่าแก๊ง-กวาง. (2552). สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2554, จาก <http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2009/01/K7479477/K7479477.html>

คเชนทร์ ตัญสิริ. (2548). **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณ์ลักษณะทางไวยากรณ์กับการณ์ลักษณะประจำคำ: กรณีศึกษาโครงสร้างกรรมแบบสลับในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

วัลลภ พรเรืองวงศ์. (2553). **บ้านหม้อ (สุขภาพ + ภาษาอังกฤษ)**. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2554, จาก <http://health2u.exteen.com/20101103/entry>

- วิจินต์ ภาณุพงศ์. (2520). **โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุกัญญา เรืองจรรยา. (2554). **เครื่องมือการปฏิบัติการ: เอกสารคำสอนรายวิชา ภาษ522 ทฤษฎีวากยสัมพันธ์ และการวิเคราะห์โครงสร้างไวยากรณ์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุดม วโรตม์ลิขิตดี. (2545). **ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.
- _____. (2548). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 8**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2545). **หลักภาษาไทย อักษรวิธี วลีภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Baker, Mark C. (2003). **Lexical Categories: Verbs, Nouns, and Adjectives**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bowers, John. (1993). **The Syntax of Predication**. *Linguistic Inquiry*. 24(4): 591-656.
- Chomsky, Noam. (2000). **Minimalist Inquiries: The Framework**. In *Step by Step: Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*. R. Martin, D. Michaels; & J. Uriagereka (eds). pp. 89-156. Cambridge: MIT Press.
- Iwasaki, Shoichi; & Ingkaphirom, Preeya. (2005). **A Reference Grammar of Thai**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kuno, Susumo; & Wongkhomthong, Preya. (1981). **Characterizational and Identificational Sentences in Thai**. *Studies in Language*. 5(1): 65-109.
- Matsui, Natsuki. (2007). **The Lexical Categories of State-Denoting Predicates in Thai**. *Humanities Review*. 57(2): 73-94.
- _____. (2009). **Eventivity and Stativity in Thai Verbs**. *Journal of the Southeast Asian Linguistics Society*. 2: 85-104.
- Mikkelsen, Line. (2005). **Copular Clauses: Specification, Predication and Equation**. Amsterdam: John Benjamins.
- Prasithratsint, Amara. (2000). **Adjectives as Verbs in Thai**. *Linguistic Typology*. 4: 251-271.
- Ruangjaroon, Sugunya. (2007). **The Syntax of Wh-Expressions as Variables in Thai**. *Language Research*. 43(1).
- Sookasem, Prapa. (1996). **The Predicative-Adjective Construction in Thai**. *Pan-Asiatic Linguistics Proceedings of the Fourth International Symposium on Languages and Linguistics*. 2: 579-607.
- Van Valin, Robert D. (2005). **Exploring the Syntax-Semantics Interface**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Visonyangoon, Saisunee. (2000). **Parallelism between Noun Phrases and Clauses in Thai**. Dissertation Ph.D. (Linguistics). Michigan: Graduate School Michigan State University.